

2013.gada novembris

Sabiedriskās apspriedes rezultāti

Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS 2013. gada 21.oktobrī organizēja publisku diskusiju „Nestreb karstu! Kā tikt pie kvalitatīvas Satversmes preambulas?” kur klātesošie Saeimas deputāti un eksperti apmainījās ar viedokļiem par to, kā organizēt Satversmes preambulas izstrādes un apstiprināšanas procesu tā, lai panāktais rezultāts būtu kvalitatīvs un pats izstrādes process – atzīts par taisnīgu visā Latvijas sabiedrībā. Diskusijas video ieraksts un interesantāko viedokļu atreferējums ir pieejams sabiedriskās politikas portālā Politika.lv.¹

Šī diskusija ievadīja arī PROVIDUS organizēto ieceres apspriešanu sabiedrisko diskusiju interneta platformā Mūsu valsts.² Katram šīs virtuālās apspriedes dalībniekam bija iespēja pašam ierosināt idejas, balsot par citu iesniegtajiem priekšlikumiem un tos komentēt. Šī apspriede noslēdzās 8.novembrī. Atbildot uz jautājumu, kā tikt pie kvalitatīvas un leģitīmas Satversmes preambulas, tika saņemti astoņi ierosinājumi:

		Par	Pret	Summa
1.	Preambulas izstrādāšanā jāiesaista maksimāli daudz Latvijas spožākie prāti	53	3	50
2.	Plaša konsultēšanās ar Latvijas sabiedrību par preambulas pamatā esošajām	49	7	42
3.	Atlikt Satversmes preambulas izstrādi uz laiku pēc 2014.gada vēlēšanām	26	8	18
4.	Īpašs Konvents jaunas Satversmes preambulas izstrādāšanai	23	15	8
5.	Satversmei jauna preambula vispār nav vajadzīga	24	22	2
6.	Rakstīt jaunu preambulu tikai līdz ar jaunu Satversmi	7	9	-2
7.	Uzticēt Satversmes preambulas izstrādi Saeimai, bet rezultātu apstiprināt referendumā	19	28	-9
8.	Uzticēt Satversmes preambulas izstrādi un apstiprināšanu Saeimai	10	40	-30

PROVIDUS piedāvā nelielu pārskatu par katra priekšlikuma būtību, sākot ar tiem, kas izpelnījušies vislielāko sabiedriskās apspriedes dalībnieku atbalstu.³

¹ Diskusijas “Nestreb karstu! Kā tikt pie kvalitatīvas Satversmes preambulas?” [video ieraksts un viedokļu apkopojums](#), 2013.gada 30.oktobris, sabiedriskās politikas portāls Politika.lv

² www.musovalsts.lv

³ Priekšlikumu virknējums veidots, aprēķinot katra priekšlikuma „par” un „pret” balsojumu summu.

1. Preambulas izstrādāšanā jāiesaista maksimāli daudz Latvijas spožākie prāti

Priekšlikuma būtība: Satversmes preambulai būtu jātop procesā, kas garantē tās kvalitāti: proti, par katru nozīmīgu jautājumu ir jāsapulcina Latvijas spožākie prāti no politiķu, akademiķu, citu ekspertu vides, iespējams, arī konsultējoties ar starptautiskajiem lietpratējiem. Katras šādas sarunas/diskusiju rezultātā jātop pēc iespējas uz konsensa sasniegšanu orientētiem priekšlikumiem Satversmes preambulai.

Priekšlikuma spēcīgā puse: šādi var nodrošināt kvalitatīvu Satversmes preambulas pieņemšanas rezultātu, kas ir plaši atzīts ekspertu vidē.

Priekšlikuma vājās puses:

- šāds risinājums var izrādīties salīdzinoši ilgs,
- tas negarantē preambulas leģitimitāti plašākā sabiedrībā,
- vairāki sabiedriskās apspriedes dalībnieki izteica šaubas par to, cik neitrāla un kvalitatīva varētu būt ekspertu atlase.⁴

2. Plaša konsultēšanās ar Latvijas sabiedrību par preambulas pamatā esošajām vērtībām

Priekšlikuma būtība: Līdzīgi kā jaunas konstitūcijas projekta izstrādē Islandē⁵ vai Igaunijas Tautas asamblejā⁶ par demokrātijas jautājumiem, jāriko plašas konsultēšanās ar sabiedrību (piemēram, visā Latvijā rīkojot forumus vai īpašas, moderētas sanāksmes, tajās sapulcinot sabiedrību statistiski korekti sabiedrību atspoguļojošus pārstāvjus), lai saprastu, kā paši Latvijas iedzīvotāji redz Latvijas nākotni un Latvijas konstitūcijai pamatā iekļaujamās vērtības. Pēc tam, uz šo vērtību bāzes, eksperti vai īpaši pilnvaroti pilsoņi izstrādātu preambulas tekstu.

Priekšlikuma spēcīgā puse: šādi var nodrošināt leģitīmu Satversmes preambulas pieņemšanas procesu un, iespējams, arī rezultātu.

Priekšlikuma vājā puse: šāds sabiedrības vai ekspertu iesaistes process varētu izrādīties ilgs un dārgs.

3. Atlikt Satversmes preambulas izstrādi uz laiku pēc 2014.gada vēlēšanām

Priekšlikuma būtība: Partijām būtu jānāk uz 2014.gada vēlēšanām, vēlētājiem piedāvājot savu redzējumu par Satversmes preambulu. Šobrīd emocijas ap šo jautājumu ir pārāk sakāpinātas un tās šķēļ Latvijas sabiedrību. Līdz tam laikam var būt dažādas sabiedriskas apspriedes, bet ne balsojumi Saeimā.

---

⁴ „Par "spožākajiem prātiem" man ir šaubas – kas to vērtēs, kas noteiks. Politiķi? Viņiem nav ilgtermiņa redzējuma” (Vēsma Lēvalde). „Kādēļ tikai spožākie prāti? Kas gan novērtēs spožumu? Pēc kādiem parametriem? Kādēļ ne visi? LR suverēns ir tauta” (Alma Kopa).

⁵ „Islande kā demokrātijas paraugs: mīts vai realitāte?” [Intervija ar Finuru Magnusonu](#), atbildīgo par tehnoloģiskajiem risinājumiem Islandes Konstitucionālajā Asamblejā un Konstitucionālajā Padomē, 2013.gada 6.marts, sabiedriskās politikas portāls Politika.lv.

⁶ „Igaunijas Rahvakogu: ko mācīties no šī eksperimenta?” intervija ar [Rahvakogu.ee organizatoru Olari Koppelu](#) (Igaunijas Sadarbības Asambleja), 2013.gada 21.augusts, sabiedriskās politikas portāls Politika.lv.

Priekšlikuma spēcīgā puse: šī ideja teorētiski ļautu iegūt Satversmes preambulai demokrātisku leģitimitāti, nerīkojot referendumu.

Priekšlikuma vājā puse: vēlētāju dotais mandāts varētu izrādīties neviennozīmīgs.

4. Īpašs Konvents jaunas Satversmes preambulas izstrādāšanai

Priekšlikuma būtība: Konventā piedalītos deputāti, NVO cilvēki, pašvaldību pārstāvji, kā arī pēc nejausības principa atlasīti Latvijas cilvēki. Šādam konventam jāizdomā tāda darba procedūra, lai rezultāts būtu kvalitatīvs, taču neilgtu bezgalīgi.

Priekšlikuma spēcīgā puse: šādi var nodrošināt leģitīmu Satversmes preambulas pieņemšanas procesu un, iespējams, arī rezultātu.⁷

Priekšlikuma vājā puse: šāds sabiedrības vai ekspertu iesaistes process varētu izrādīties ilgs un dārgs.⁸

5. Satversmei jauna preambula vispār nav vajadzīga

Priekšlikuma būtība: Satversme jāatstāj tāda, kāda tā ir - grozot no gadījuma uz gadījumu tikai tad, ja ir īpaša vajadzība. Šobrīd šādas vajadzības nav. Satversme gluži labi strādā tāda, kāda tā ir, tādēļ jauna preambula tai nav nepieciešama.

Priekšlikuma spēcīgā puse: Nevajadzīgi politizēta un sabiedrību šķeļoša jautājuma izslēgšana no dienas kārtības.⁹

Priekšlikuma vājā puse: Atliekot šī jautājuma diskusijas, netiek izmantota iespēja censties vienoties par sabiedrības un valsts pamatiem.

6. Rakstīt jaunu preambulu tikai līdz ar jaunu Satversmi

Priekšlikuma būtība: Nav vērts 90 gadus vecam dokumentam pievienot ievadvārdus: jāizmanto šī iespēja, lai sasauktu jaunu Satversmes sapulci un vienotos par jaunu konstitūciju. Latvija 2013.gadā ir cita Latvija nekā 1922.gadā, kad konstitūcija tika pieņemta. Tādēļ jāizstrādā jauna konstitūcija.

---

⁷ Sabiedriskās apspriedes dalībniece uzsvēra, ka „tik pamatīga jautājuma kā valsts pastāvēšanas jēga un atbildes uz 21.gs izaicinājumiem, ir vajadzīgs īpašs pilnvarojums. Nedrīkst to pakļaut partiju šodienas savstarpējiem ķīviņiem (Elizabete Krivcova).

⁸ Šo ideju 21.oktobra diskusijā aizstāvēja divi deputāti (Valdis Liepiņš (RP) un Kārlis Seržants (ZZS)). Avots: Diskusijas „Nestreb karstu! Kā tikt pie kvalitatīvas Satversmes preambulas?” [video ieraksts un viedokļu apkopojums](#), 2013.gada 30.oktobris, Politika.lv

⁹ „Jautājums nevajadzīgi politizēts un virzīts vairāk uz gaidāmām vēlēšanām. Lai nešķeltu sabiedrību, šo jautājumu jānoņem no dienas kārtības. Domāju, ka preambula nav vajadzīga” (Andris Lejiņš). „Šķiet, preambulas apspriešanas process ir veicinājis tikai nesaticību un naidu starp krievvalodīgajiem un latviešiem. Nedomāju, ka sabiedrībai šis ir veselīgs process” (Linda Curika).

Priekšlikuma spēcīgās puses:

- šādi tiktu atrisināta konstitūcijas preambulas izstrādes leģitimitātes problēma,
- būtu iespēja pārskatīt konstitūcijas pamatā esošos principus un institucionālos mehānismus atbilstoši mūsdienu sabiedrības vajadzībām.

Priekšlikuma vājās puses:

- publiskajā telpā trūkst pierādījumu tam, ka 1922.gadā pieņemtā Satversme neatbilst mūsdienīgas valsts vajadzībām,
- jaunas Satversmes pieņemšanas process varētu būt ļoti ilgs.

7. Uzticēt Satversmes preambulas izstrādi Saeimai, bet rezultātu apstiprināt referendumā

Priekšlikuma būtība: Satversmes preambulas izstrādes procesā pietiktu ar to, ka preambulas projektu būtu iespējas mainīt Saeimas deputātiem. Latvijas iedzīvotāji, kuriem šie jautājumi šķiet svarīgi, drīkst vērsties pie deputātiem (piemēram, sūtot vēstules) ar saviem ierosinājumiem. Taču gala rezultāts būtu jāapstiprina referendumā.

Priekšlikuma spēcīgā puse: šādā procesā var nodrošināt salīdzinoši ātru Satversmes preambulas izstrādes procesu, kā arī sabiedrisku leģitimitāti izstrādātajam dokumentam.

Priekšlikuma vājās puses:

- nav skaidrs process, kā (un vai vispār) var organizēt referendumus par šādiem jautājumiem,
- referendums neatrisinātu iespējamās kvalitātes problēmas.

8. Uzticēt Satversmes preambulas izstrādi un apstiprināšanu Saeimai

Priekšlikuma būtība: Satversmes preambulas izstrādes un apstiprināšanas procesā pietiktu ar to, ka preambulas projektu būtu iespējas mainīt Saeimas deputātiem. Latvijas iedzīvotāji, kuriem šie jautājumi šķiet svarīgi, drīkst vērsties pie deputātiem (piemēram, sūtot vēstules) ar saviem ierosinājumiem.

Priekšlikuma spēcīgā puse: šādi var nodrošināt ātru Satversmes preambulas pieņemšanas procesu.

Priekšlikuma vājā puse: apšaubāms, vai šāds preambulas izstrādes process vedīs pie kvalitatīva un leģitīma rezultāta.